

Základní škola T. G. Masaryka Rajhrad, okres Brno – venkov, příspěvková organizace

Plán vzdělávání nadaných žáků

na ZŠ T. G. Masaryka v Rajhradě

Obsah

1. Úvod	3
2. Teoretický základ	3
a. Co je nadání	3
a. Typologie nadaných dětí	5
3. Úloha školy	6
Rozvoj nadaných dětí v rámci školy	7
4. Co je možné mimo školu	8
5. Užitečné zdroje dalších informací	8

1. Úvod

Tento plán zahrnuje konkrétní opatření, kterými je na ZŠ T. G. Masaryka v Rajhradě zabezpečeno vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků.

Opírá se zejména o Zákon č. 561/2004 Sb., § 17 Vzdělávání nadaných dětí, žáků a studentů a dále Vyhlášku č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů, § 27.

2. Teoretický základ

a. Co je nadání

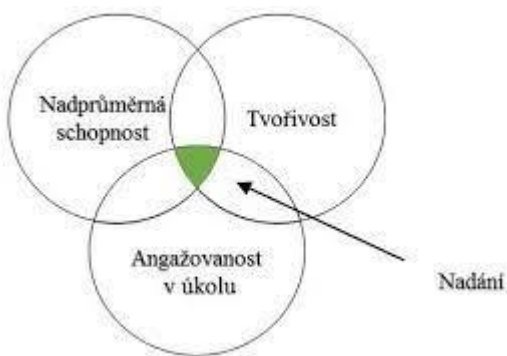
Výše zmíněná Vyhláška č. 27/2016 Sb. rozlišuje nadaného a mimořádně nadaného žáka následovně:

*Za **nadaného žáka** se považuje především žák, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.*

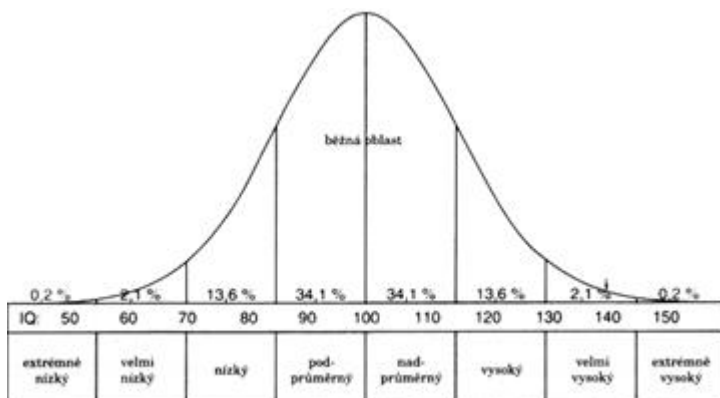
*Za **mimořádně nadaného žáka** se považuje především žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.*

Na Gaussově křivce níže je znázorněno normální rozložení inteligence v populaci. Z hlediska IQ se za mimořádně nadaného žáka považuje takové, které má IQ 130 a více (Portešová dle Thermana, 2011). Je potřeba si zároveň uvědomit, že samotné IQ nám nedává žádnou informaci o druhu nadání a zároveň je rozvoj nadání závislý i na dalších faktorech, jako je například motivace, vytrvalost či tvořivost. Další komponenty nadání popisuje například Renzulliho *Tříkruhová koncepce*, která kromě *nadprůměrných schopností* vidí důležitou také *angažovanost v úkolu* a *tvořivost* - viz obr. 2 (Portešová dle Renzulliho, 2011). Nicméně jde pouze o jeden z modelů nadání, kterých existuje celá řada.

Obrázek 1

Obrázek 2

Rozlišit nadané děti od dětí bystrých nám může pomoci také následující tabulka.

Tabulka 1: Bystré vs. nadané dítě

Bystré dítě	Nadané dítě
Umí odpovídat.	Klade další otázky.
Zajímá se.	Je zvědavé.
Má dobré nápady.	Má neobvyklé nápady.
Odpovídá na otázky.	Zajímají jej detaily, rozpracovává, dokončuje.
Je vůdcem skupiny.	Je samostatné, často pracuje sám.
Jednoduše se učí.	Většinu už zná.
Mezi vrstevníky je oblíben.	Víc mu vyhovuje společnost starších dětí.
Chápe významy.	Dělá závěry.
Přesně kopíruje zadaná řešení.	Vytváří nová řešení.
Dobře se cítí ve škole, ve školce.	Dobře se cítí, když se učí (něco nového).
Přijímá informace.	Využívá informace.
Je vytrvalé při sledování.	Sleduje pozorně.
Je spokojené s vlastním učením a výsledky.	Je velmi sebekritické.

V odborné literatuře existuje mnoho modelů pro popis struktury lidské inteligence (např. dle Spearmana, Guilforda, Catella...). Pokud budeme vycházet z toho, že nadání se může projevat ve vícero různých oblastech, může nám posloužit například Teorie mnohočetných inteligencí dle Howarda Gardnera. Nadání pak hledáme v těchto oblastech: logicko-matematická, verbálně-jazyková, vizuálně-prostorová, tělesně-pohybová, hudební, intrapersonální, interpersonální a přírodní. U konkrétních jedinců může být zároveň přítomné nadání v jedné nebo více uvedených oblastech.

a. Typologie nadaných dětí

Je důležité myslet na to, že každé dítě (i to nadané) je individuální a není možné je beze zbytku zařadit do kategorií. Pro lepší orientaci v problematice je ale možné rozdělit nadané děti do jednotlivých typů, například dle Bettse a Neihartové, kteří určili šest hlavních typů nadaných:

1. Úspěšné nadané dítě

Učitel toto dítě často správně identifikuje. Je to dítě, které se velmi dobře učí, má samé jedničky, dovede jednat s dospělými, je poslušné a nemá žádné problémy chování.

- úspěšné ve škole, dobré známky, je konformní, vyhýbá se riziku

2. Provokující (tvořivé) nadané dítě

Takové dítě stále vymýšlí něco nového, experimentuje. Je pro něj obtížné přizpůsobit se pevnému školnímu systému. Opravuje dospělé, chce měnit školní pravidla, špatně se ovládá. Chování takových dětí bývá velmi konfliktní.

- kreativita, sarkasmus, tvrdohlavost, provokuje učitele, zpochybňuje autority, může rušit spolužáky, nízká tolerance frustrace

3. Neodhalené nadané dítě

Takové dítě obvykle schovává, maskuje své skutečné (často nadprůměrné) schopnosti jen proto, aby bylo přijato ostatními spolužáky. Obecně platí, že tyto děti mívají velmi nízké sebevědomí i sebehodnocení a často jsou velmi frustrovány. Tento typ se často týká nadaných dívek, zejména na počátku střední školy.

- snižuje své nadání, nechce ho rozvíjet, pokládá za zradu své skupiny, vnitřní rozpor

4. Opomíjené nadané dítě

Dítě tohoto typu stojí často v opozici, proti všem a všemu. Protestuje proti dospělým, rodičům i učitelům, kamarádům, sourozencům, proti celé společnosti. Je stále nespokojené a dává to najevo. Také ono má snížené sebevědomí a zároveň má pocit, že mu nikdo nerozumí. Buď vyrušuje, nebo zcela již rezignovalo, ztratilo motivaci a odmítá jakékoliv školní činnosti. Nedělá školní úkoly a nepřipravuje se. Jeho školní výkony bývají velmi nevyrovnané, hodnocení průměrné až podprůměrné.

- *realizuje potenciál mimo školu, nesetkalo se s podporou a porozuměním, depresivní či zlostné ladění*

5. Nadané dítě s dvojitou výjimečností

Tyto děti bývají velmi nadané, ale jejich školní výsledky tomu zdaleka neodpovídají. Jejich školní zadání bývají často nedokončená, nejsou schopny pracovat pod časovým tlakem a bojí se jakéhokoliv selhání. Většinou jsou hodnoceny jako žáci s průměrnými schopnostmi.

- *často neúspěšné ve škole, sociální a emocionální problémy, problémové chování, je náchylné k úzkostem a depresi*

6. Nezávislé nadané dítě

Toto dítě bývá velmi nezávislé, vystačí si samo se sebou. Je schopno riskovat, má velmi pozitivní sebehodnocení a využívá školní vzdělávací systém tak, aby z něj samo mělo co nejvíc užítku.

- *je vytrvalé, vyhledává náročné úkoly, je výkonné, je odvážné, má dobré sebeovládání, může, ale nemusí považovat školní vzdělání za jednu ze svých priorit, dokáže se vyrovnat se zklamáním a neúspěchem*

3. Úloha školy

Problematikou nadání se ve škole zabývá školní poradenské pracoviště, které poskytuje metodickou oporu pedagogickým pracovníkům. Konkrétní osobou v rámci ŠPP je školní koordinátor pro nadání. Školní koordinátorkou pro nadání je na ZŠ T. G. M. školní psycholožka Mgr. Tereza Kubešová. Hlavní úlohou školního koordinátora pro nadání je zprostředkování kontaktu mezi dětmi, učiteli, rodiči a dalšími organizacemi, které se touto

problematikou zabývají. Školní koordinátor také poskytuje uvedeným lidem poradenství a zajišťuje předávání relevantních informací.

Školní poradenské pracoviště shromažďuje vzdělávací materiály k tematice nadání, které jsou k dispozici všem pedagogickým pracovníkům na společném disku. Zároveň jsou zde k dispozici i materiály do výuky pro nadané děti.

Rozvoj nadaných dětí v rámci školy

Škola v současnosti nabízí nadaným dětem rozvoj jejich potenciálu v rámci různých školních i mimoškolních aktivit. Žáci si mohou vybrat z množství kroužků v různých oborech. V případě zájmu má dítě možnost navštěvovat i kroužek, který je určený pro vyšší ročníky. Dále škola nabízí různé volitelné předměty a děti se také mohou zapojit do žákovské rady.

V případě zájmu se všichni žáci školy mohou účastnit předmětových olympiád a různých dalších soutěží, přičemž škola nabízí žákům možnost se na takové akce připravit a aktivně žáky k účasti podporuje. Zároveň je účast na podobných akcích pro nadané žáky dobrovolná, stejně jako je dobrovolná pro ostatní děti.

V hodinách mají nadaní žáci možnost pracovat individuálně podle svých potřeb a domluvy s vyučujícím. Konkrétně to může znamenat například menší procvičování již zvládnuté látky a naopak umožnění pracovat a postupovat kupředu rychlejším tempem. Žákům má být umožněna práce na náročnějších a komplexnějších úkolech a úlohách z oblasti jejich zájmu; tyto úkoly jsou vyučujícím k dispozici například na sdíleném disku. Pokud žáci chtějí, mají možnost pomáhat s úkoly spolužákům, kterým zvládnutí úkolů trvá delší dobu. Tím jsou vedeni k toleranci, k ochotě pomáhat ostatním a k vnímání jinakosti druhých.

V případě, že se jedná o žáka s diagnostikovaným mimořádným nadáním, je škola povinna využít podpůrných opatření podle individuálních vzdělávacích potřeb žáků v rozsahu prvního až čtvrtého stupně podpory. To znamená například umožnění předčasného nástupu dítěte ke školní docházce či přesunutí dítěte na daný předmět do vyššího ročníku. Tato opatření se řídí doporučením z příslušné pedagogicko-psychologické poradny, které kromě nadání zohledňuje například také celkovou zralost a emoční vyspělost dítěte.

4. Co je možné mimo školu

Rodiče i pedagogičtí pracovníci mohou využít nabídky pedagogicko-psychologických poraden či odborného mentoringu (například qiido.cz či jsmenadani.cz...). Pro rodiče dále existují také podpůrné rodičovské skupiny, například v projektu JCMM Jsme nadaní.

Děti mohou také navštěvovat nejrůznější aktivity, které nabízí např. ZUŠ nebo organizace jako Skaut či Sokol. Dále vznikají pod hlavičkami organizací zabývajících se nadáním různé dětské skupiny či kluby a je zde také možnost účasti na příměstských nebo pobytových letních táborech (např. Mensa, talentovani.cz, jcmm.cz...). Masarykova univerzita zřídila speciální portál pro nadané děti (mjuni.cz), kde nabízí kromě jiného také možnost vyzkoušet si univerzitní studium různých oborů nanečisto.

5. Užitečné zdroje dalších informací

weby:

- <https://nadacersj.com/premyslivec>
- <https://talentovani.cz/>
- <https://www.nadanyprvnacek.cz/>
- <https://jsmenadani.cz/>
- <https://www.nadanedeti.cz/>
- <https://mensa.cz/>
- <http://archiv-nuv.npi.cz/t/nadani.html>
- <http://www.inkluzevpraxi.cz/kategorie-pedagog/2068-nadane-a-mimoradne-nadane-deti-opomijena-skupina-se-specialnimi-vzdelavacimi-potrebami>
- <http://www.inkluzevpraxi.cz/kategorie-ucitel/1137-vzdelavani-nadanych-zaku>
- <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10848>
- <http://archiv-nuv.npi.cz/t/nadani.html>
- <https://www.qiido.cz/>
- <https://mjuni.cz/>

články:

- <https://wave.rozhlas.cz/s-mimoradnym-nadanim-se-casto-poji-hypersenzitivita-kdy-jsou-deti-citlive-a-9146038>

knihy:

- Čavojská, M. (2010). *Vyhledáváme rozumově nadané žáky* (1st ed.).
- Havigerová, J. M. (2011). *Pět pohledů na nadání*. Grada.
- Landau, E. (2007). *Odvaha k nadání*. Akropolis.
- Mönks, F. J., & Ypenburg, I. H. (2002). *Naše dítě je velmi nadané: rukověť pro rodiče a učitele*. Grada.
- Mudrák, J. (2015). *Nadané děti a jejich rozvoj*. Grada.
- Portešová, Š. (2009). *Skryté nadání: psychologická specifika rozumově nadaných žáků s dyslexií*. Masarykova univerzita. Hříbková: Nadání a nadaní: Pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi.
- Portešová, Š. (2011). *Rozumově nadané děti s dyslexií*. Portál.

V Rajhradě, 28. 2. 2024

Vypracovaly Mgr. Tereza Kubešová, školní psycholožka
Mgr. Michaela Kocmanová, školní metodik prevence

Mgr. Veronika Vlasáková, ředitelka školy